

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน

Guidelines for the strengthening of families and communities to prevent the sexual risk behavior problem of youth

อัจฉรา ชัยชาญ ¹ อมร สุวรรณนิมิตร ² สุภาพร อาญาเมือง, ³
Atchara Chaichan, ¹ Amorn Suwannimit, ² Supaporn Aryamuang ³

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ผลการวิจัย พบว่าปัญหาของชุมชน คือผู้ปกครองไม่มีเวลาให้คำแนะนำลูก เนื่องจากต้องทำงาน การให้คำแนะนำหรือสอนเรื่องเพศศึกษากับลูกมีน้อย สำหรับเยาวชน พบว่าไปเที่ยวกลางคืน มาเรียนสาย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นอนไม่พอ ทำให้นอนหลับในห้องเรียน เล่นเกมคอมพิวเตอร์ แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือ 1) การจัดโครงการพาลูกเข้าวัดในวันพระ เพื่อให้ผู้ปกครองมีเวลาพูดคุยและอบรมสั่งสอนกันมากขึ้น พัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีจิตอาสา มีคุณธรรมจริยธรรม และอีกแนวทางที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวคือ 2) การมีกติกามุ่บ้านเพื่อควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆของเยาวชน เช่น ไม่ให้เด็กและเยาวชนชาย หญิง อายุต่ำกว่า 18 ปี อยู่ด้วยกันสองต่อสองในบริเวณพื้นที่เสี่ยงหรือในเวลากลางคืน และกำหนดเวลาการขายสุรา บุหรี่ ไม่ให้ร้านค้า ขายสุรา ขายบุหรี่ ให้แก่เด็กและเยาวชน อายุต่ำกว่า 20 ปี 3) มีเยาวชนต้นแบบในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เพื่อนรุ่นเดียวกันโดยเยาวชนต้นแบบเหล่านี้ เป็นกลุ่มคนที่ปฏิบัติตามกฎกติกา และจะช่วยตักเตือนเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

คำสำคัญ   เยาวชน, พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ, ความเข้มแข็งของครอบครัว

¹ อาจารย์, กลุ่มวิชาการพยาบาลครอบครัว คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, กลุ่มวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150

³ อาจารย์, กลุ่มวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150

¹ Lecturer, Department of Family Nursing, Faculty of Nursing, Mahasarakham University, Mahasarakham province, 44150.

² Assistant Professor, Department of Community Nursing, Faculty of Nursing, Mahasarakham University, Mahasarakham province, 44150.

³ Lecturer, Department of Community Nursing, Faculty of Nursing, Mahasarakham University, Mahasarakham province, 44150.

Abstract

This study aims to strengthen families and communities' ability to prevent the sexual risk behavior problems of youth. The study design is Participatory Action Research (PAR)

The result found that a community problems were parents had no time to give any advice on sex education because to do work more. In the youths' section, it was found that the most of youths enjoyed party at the night, which may cause of less sleepy, come into class late, sleepy attend class, and play computer games. Guidelines for the strengthening of families and communities to prevent the sexual risk behavior problem of youth are 1) The project "Take the children to the temple on the Buddhist holy day" in order to giving parents and their children the opportunity to talk more, do joint activities for promoted and developed moral, mental and public mind. 2) The village rules for controlling risky behavior of youths, such as "A male and female under 18 years of age must not be together alone at night or in risk areas of the locality, have set times for the sale of alcohol, cigarettes, and no sales to children and youth under 20 years old. 3) Have the young role models follow the rules and will advise her friends who have risky behavior.

Keyword: Youth, Risky sexual behaviors, strengthening of families

บทนำ

จากในอดีตครอบครัวไทยจะมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย คือ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ลูกหลาน อยู่ร่วมกันในบ้านเรือน ไปมาหาสู่กัน ในแต่ละหมู่บ้านจะมีกลุ่มวงศาคณาญาติที่รู้จักกัน ดังนั้นบุตรหลานจะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งทางคุณธรรมและวิธีการถ่ายทอดวิธีการดำเนินชีวิตจากผู้ใหญ่ ทั้งในครอบครัวเดียวกันและผู้ใหญ่ในชุมชนเดียวกัน ดังนั้นครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากครอบครัวแล้วโรงเรียนก็มีความสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้บุตรหลาน เยาวชนเป็นคนดีที่มีความรู้ ศีลธรรม จริยธรรม การอบรมปมนิสัยบุตรหลานนั้น ต้องอบรมตั้งแต่เรื่องการกิน การอยู่ การเล่น การคบหาสมาคมกับเพื่อนๆ ทั้งชายและหญิง การเรียน แต่ในปัจจุบันเยาวชนไทยส่วนใหญ่ต้องการความโอ้อุ้มคุ้มครองและต้องการความช่วยเหลือ บิดามารดาและผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าใจสภาพจิตใจของวัยรุ่น เพื่อขจัดความขัดแย้งอย่างรุนแรง และเพื่อชักจูงให้วัยรุ่นทำในสิ่งที่ถูกต้อง ความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างวัยรุ่น

กับบิดามารดา หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือพยายามลดข้อขัดแย้งดังกล่าวแล้ว จะก่อให้เกิดปัญหามากยิ่งขึ้น ผลของความขัดแย้ง ยิ่งก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์และความกระวนกระวายใจ ทำให้ขาดกำลังใจและประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ผลของความขัดแย้งอาจนำไปสู่ปัญหาโดยส่วนรวมได้ นอกจากความขัดแย้งที่เกิดกับวัยรุ่นแล้ว ปัญหาเรื่องการขาดระเบียบวินัยของวัยรุ่นก็พบมาก เช่น การทำตามใจตนเอง ไม่ตระหนักว่ากฎระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ดีหรือเหมาะสม ปัญหาที่เกิดกับเยาวชน มักจะมาจากการขาดการควบคุมดูแล ขาดการอบรมระเบียบวินัยจากครอบครัว ในการศึกษาของ นวรัตน์ ศรีรัฐเพชร¹ ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง สัมพันธภาพของพ่อแม่-ลูก กับรูปแบบการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นไว้ว่า สัมพันธภาพของพ่อแม่-ลูก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับรูปแบบการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น¹ วัยรุ่นจะมีการเชื่อมโยงความรู้สึกนึกคิดที่เขาได้รับจากบรรยากาศที่พบภายในบ้าน ไปแสดงออกต่อ

บุคคลอื่นๆ ในสังคม สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูก ที่อบอุ่น มีความผูกพันกันในทางที่ดีจึงเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมในทางบวกกับผู้อื่น และแสดงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม ผลการศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกในวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย พบว่า วัยรุ่นตอนปลายมีสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกสูงกว่าตอนกลางและตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลางมีสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น โดยสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกในวัยรุ่นนั้นจะมีการพัฒนาดีขึ้นตามระดับอายุ ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นตอนกลางจะมีการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น¹

การที่ครอบครัวขาดความอบอุ่น สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว บิดามารดาไปทำงานนอกบ้าน และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การดื่มสุราและการสูบบุหรี่ เล่นการพนัน ลักขโมย สิ่งเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ตามมา จากการศึกษาของเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ได้รวบรวมข้อมูลเด็กและเยาวชนไทยอายุระหว่าง 9-18 ปี จำนวน 2,060 คน พบว่า วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศ โดยร้อยละ 65 ไม่ทราบวิธีคุมกำเนิด และจากการศึกษาของอัจฉรา ชัยชาญ และคณะ พบว่าบุตรส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเพศศึกษาจากบิดามารดา น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.1² ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภารดี ซึ่งพบว่า บิดา มารดาส่วนใหญ่คิดว่าเรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องที่บุตรสามารถเรียนรู้ได้เองโดยไม่ต้องสอนถึงร้อยละ 25.3³ และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้

เชื่อมโยงบทบาทครอบครัวให้เสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุล และมุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน

หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในตำบลนาสีนวน เป็นหนึ่งในหมู่บ้านรอบมหาวิทยาลัย ที่ได้รับผลกระทบจากการเติบโตของเมือง ซึ่งจากเวทีการประชุมพัฒนาโจทย์วิจัย ร่วมกับครู โรงเรียน ผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กเยาวชน โดยทุกคนได้สะท้อนปัญหาดังต่อไปนี้ 1) ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีเวลาให้ลูก เนื่องจากพ่อ-แม่ ต้องรีบไปทำงาน สถานที่ทำงานของพ่อ แม่ส่วนใหญ่อยู่ที่มหาวิทยาลัย ซึ่งเดินทางไปเช้า - เย็นกลับ และพ่อแม่ส่วนใหญ่จะกลับบ้านค่ำ ทำให้มีเวลาพบลูกเพียงเล็กน้อยคือช่วงเวลาเย็นหรือบางครั้งถ้าลูกกลับบ้านค่ำ พ่อแม่ก็เข้านอนก่อน ทำให้ไม่มีเวลาพูดคุยกับลูก เป็นต้น 2) มีรายจ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้นจากเดิม พ่อแม่ต้องหาเงินให้ลูกเพียงพอกับความต้องการของลูก ถ้าลูกต้องการบางครั้งยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในบ้านรวมทั้งซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถจักรยานยนต์ให้ลูก ซื้อคอมพิวเตอร์ พ่อแม่บางคนบอกว่า “ต้องหาเงินให้ลูกใช้ เพราะเกรงว่าลูกจะไม่มีเงินใช้เท่าเพื่อน กลัวลูกอายเพื่อน” เป็นต้น 3) ในส่วนของโรงเรียนที่มีเยาวชนไปเรียนหนังสือก็พบปัญหาการเรียนหนังสือไม่จบต้องออกจากโรงเรียน โดยสาเหตุที่พบคือการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ในปี พ.ศ. 2551-2553 พบประมาณ 5 ราย 4) สำหรับการลักขโมยในหมู่บ้านประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการดื่มสุราและขาดสติขาดการยับยั้งชั่งใจ

จากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น “การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์” ถือว่าผลกระทบของปัญหาได้ส่งผลทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียโอกาสทางการศึกษาของตัวเด็กเอง ซึ่งเมื่อเด็กเรียนไม่จบเนื่องจากต้องออกกลางคัน ก็ส่งผลให้เด็กไม่มีอาชีพความมั่นคง ไม่มีเงินที่จะเลี้ยงดู ต้องอพยพไปทำงาน และต้องทิ้งลูกให้ผู้สูงอายุเลี้ยงดูแทน กลายเป็นวัฏจักรของปัญหาอื่นๆ ตามมา ดังนั้นข้อสรุปในที่ประชุมการพัฒนาโจทย์จึงเห็นควรร่วมกันว่า ต้องรีบเร่งแก้ไข

ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนี้ก่อน เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยม และพฤติกรรมของเด็กเสียตั้งแต่ตอนนี้ มิเช่นนั้นจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี หรือเกิดพฤติกรรมจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องในกลุ่มเด็กเยาวชนเดียวกัน ภายใต้ชื่อโครงการวิจัย “แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน” ทั้งนี้คนในชุมชนตระหนักในสถานการณ์ปัญหาของเยาวชนในปัจจุบัน และผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครอง อีกทั้งเพื่อให้เกิดแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนในระดับครอบครัว ชุมชน โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยจะมุ่งสร้างกลไกความร่วมมือของครอบครัว และชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในหมู่บ้านนี้มีจำนวนทั้งหมด 4 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างจึงเก็บข้อมูลทุกคน

1. ผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นเยาวชนอยู่ในครอบครัว จำนวน 4 หมู่บ้าน
2. ผู้นำชุมชน จำนวน 4 หมู่บ้าน
3. เยาวชน ที่อยู่ในชุมชน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนในหมู่บ้าน ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 13-19 ปี
4. ครูทุกคนในโรงเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 : การศึกษาสถานการณ์ปัญหาเบื้องต้น

1. ประชุมที่มิววิจัยเกี่ยวกับครอบครัวและสร้างแบบสอบถาม

2. ประชุมที่มิววิจัยชี้แจงกิจกรรม
3. จัดเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน
4. ประชุมชี้แจงเครื่องมือวิจัยและเก็บข้อมูล
5. ประชุมที่มิววิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนระดับหมู่บ้าน

ระยะที่ 2 : การปฏิบัติการตามแผนแบบมีส่วนร่วม โดยครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เข้าร่วมโครงการทุกโครงการและร่วมรับทราบข้อมูล จากเวทีนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนระดับหมู่บ้าน ร่วมระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหา โดย

6. ร่วมเวทีนำเสนอข้อมูลระดับหมู่บ้าน และกำหนดรูปแบบการเลี้ยงดูบุตร และการให้คำแนะนำเรื่องเพศศึกษา
7. ร่วมปฏิบัติการกับครอบครัว ชุมชน และโรงเรียนในการให้การดูแลวัยรุ่น โดยการ

- 8.1 ส่งเสริมการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง โดยการจัดโครงการพาลูกเข้าวัด
- 8.2 ทำประชาคมหมู่บ้าน
- 8.3 จัดโครงการเทคนิคการให้คำแนะนำและเทคนิคการสื่อสารเรื่องเพศสำหรับผู้ปกครอง

ระยะที่ 3 : การประเมินผลและสรุปผลการศึกษา⁴

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสำรวจปัญหาในชุมชน
2. แบบสัมภาษณ์กลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก
3. การสนทนากลุ่ม
4. การจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นสถานการณ์ปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน ดังนี้

1.สถานการณ์ปัญหาของเยาวชนในปัจจุบัน และผลกระทบที่เกิดขึ้น

1. ด้านผู้ปกครอง

ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาให้ลูก เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้ปกครองบางคนทำงานล่วงเวลา ทำให้กลับบ้านดึก เมื่อพ่อ แม่กลับบ้าน ลูกก็ยังไม่กลับบ้าน หรือนอนหลับ จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้ไม่มีเวลาในการพูดคุย อบรมสั่งสอนลูก บางครอบครัวก่อนที่พ่อ แม่จะออกจากบ้านไปทำงาน จะวางเงินไว้ในบ้านเพื่อให้ลูกหยิบไปใช้ บางครอบครัวใช้ลูก หลาน ไปซื้อสุรา หรือดื่มสุราให้ลูกเห็น

2. ด้านเยาวชน

เยาวชนส่วนใหญ่ดื่มสุรา สถานที่คือบริเวณที่ไม่มีคน หรือไม่ก็เป็นบ้านเพื่อนหรือบ้านตนเอง สำหรับการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เริ่มสูบบุหรี่ขณะเรียนอยู่มัธยมศึกษาตอนต้น เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ที่ร้านอินเทอร์เน็ต ในเวลาเรียน บางครั้งเป็นเวลาหลังเลิกเรียน ทำให้กลับบ้านดึก ถ้าเป็นวันเสาร์ อาทิตย์ จะเล่นเกมตลอดทั้งวัน

สถานที่ไปเที่ยวส่วนใหญ่เป็นงานบุญในหมู่บ้าน ไปเที่ยวกับเพื่อนและคนรัก บางครั้งก็ไปกับคนรักสองคน หากวันไหนไม่มีงานบุญ ไปเที่ยวคาราโอเกะบ้าง แต่ไม่บ่อย แล้วกลับบ้านดึก ทำให้มาเรียนสาย และนอนหลับในห้องเรียน สำหรับพฤติกรรมหนีเรียน ไม่ได้มีทุกคน

ตัวอย่างข้อความ

“เคยหนีเรียนค่ะ หนีประจำ เพราะไม่ชอบให้ใครตำ หนูมีเพื่อน ๆ มีแฟน เราจะไปชู้ระด้วยกันนะ เมื่อใครคนใดคนหนึ่งมีชู้ระหรือไม่อยากเรียนเราก็หนีเรียนไปเที่ยวเล่นด้วยกัน”

3. ด้านครูในโรงเรียน

เยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้ อยากทดลอง ในทุกๆ เรื่องรวมทั้งเรื่องเพศสัมพันธ์ด้วย การมีเพศสัมพันธ์นั้น ส่วนใหญ่จะมองเป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนมีสิทธิ์เสรีภาพ และไม่คอยตระหนักในเรื่องคุณธรรม ไม่รักษาวลสงวนตัว ลองก่อนค่อยคิดตัดสินใจ ไม่พอใจก็ไม่ตกลง เยาวชนลักษณะแบบนี้จะมีน้อยประมาณร้อยละ 2 ส่วนเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งมีนิสัยดี เป็นเด็กที่รู้จัก เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ และเป็นเด็กไฟเรียน ไม่มีเวลาสนใจเรื่องเพศสัมพันธ์

ขาดการยั้งคิดไตร่ตรองและการควบคุมตนเอง อยากรมีแฟนเร็วเกินไป การแตะเนื้อต้องตัว กอดจูบและอยู่กันตามลำพัง มักเป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ถ้าโอกาสเป็นใจ ปัญหาต่างๆ ก็ตามมา ฉะนั้นเราควรแนะนำให้คำปรึกษา เน้นเรื่องของศีลธรรมและจริยธรรม ก็จะทำให้ลดปัญหาเหล่านี้ลงบ้าง

สื่อต่างๆ สิ่งแวดล้อมทำให้พฤติกรรมวัยรุ่นน่าเป็นห่วง รักเพื่อน รักแฟน อยากทำ อยากรู้ อยากลอง อยากแข่งขัน อยากชนะ อยากสนุก ไม่มองอนาคตไปข้างหน้า ไม่มีการวางแผนชีวิตทำงานไม่เป็น ไม่มีความรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุให้นักเรียน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากขึ้น

4. ด้านชุมชน

เยาวชนยังขาดเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การมีจิตสาธารณะ ควรทำกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในความเป็นคนดีของชุมชนของสังคม และประเทศชาติ และควรมีการติดประกาศโทษจากการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ก่อเหตุทะเลาะวิวาท และดื่มของมึนเมาและส่งเสียงรบกวน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว (จากผลการสัมภาษณ์)

1. ครอบครัว

- 1.1 พ่อแม่ควรมีเวลาให้ลูก
- 1.2 พ่อแม่ต้องเข้าใจบุตรหลาน เป็นผู้ฟังที่ดีและให้คำแนะนำ คอยชี้แนะ ชักถาม ให้เหตุผลร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม
- 1.3 พ่อแม่จะสอนลูกได้ดี ต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เหมือนคำกล่าว “สอนลูกให้ถูกวิธี... ต้องทำดีให้ลูกดู”
- 1.4 พ่อ แม่ ควรอบรมสั่งสอนลูกเป็นประจำ เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา การมีเพศสัมพันธ์ในวัยที่เหมาะสม และการป้องกันตัวเองให้ปลอดภัย ไม่ตั้งครมร์ก่อนเรียนจบ
- 1.5 อยากให้มีการจัดอบรม เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมของเยาวชน ของนักเรียนที่เหมาะสมเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา เพศสัมพันธ์

1.8 อาจมีการจัดการอบรมพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจ ให้สามารถรับฟังความคิดเห็นของลูกกล้ารับฟังความคิดเห็นของลูก และแนะนำชักจูงลูกให้กระทำการที่ถูกต้อง

2. โรงเรียน

2.1 จัดประชุมสัมมนาผู้ปกครองเครือข่าย เรื่องการดูแลเลี้ยงดูบุตรหลานที่ถูกต้องเหมาะสม

2.2 จัดอบรมเข้าค่ายพัฒนาจิต อบรม ธรรมะแก่เด็ก เพื่อปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม

3. ชุมชน

3.1 สร้างคุณธรรมพื้นฐาน คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคีและมีน้ำใจ

3.2 สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นการทำงาน มีจิตสาธารณะ

3.แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเยาวชน ที่เกิดจากการจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น

จากการเก็บข้อมูล และสำรวจข้อมูลตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บางข้อเสนอนั้นที่กลุ่มตัวอย่างระบุไว้ เป็นสิ่งที่ชุมชน หรือโรงเรียนได้ดำเนินการเป็นประจำอยู่แล้ว ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือคุณธรรม กิจกรรมที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นการทำงาน มีจิตสาธารณะ เหล่านี้ โรงเรียนและชุมชน ได้ตระหนัก และฝึกให้เยาวชนในชุมชนมีจิตสำนึก ตามเจตนารมณ์ ของคณะครู หรือ ของผู้ปกครอง และชุมชน การจัดโครงการอบรมเข้าค่ายพัฒนาจิต อบรมธรรมะแก่เด็กโรงเรียนก็ดำเนินการอยู่แล้ว

การจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น จึงได้คัดเลือกเฉพาะปัญหาที่เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่ชุมชนต้องการแก้ไข และมีความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา ตามหลักการวินิจฉัยปัญหาของชุมชน ได้แก่ 1) โครงการพาลูกเข้าวัด ซึ่งหลังจากการจัดโครงการแล้ว เกิดการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัวทั้ง พ่อ แม่ และเยาวชน ในครอบครัว

ประกอบกับ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก เยาวชน ในชุมชน พ่อ แม่ผู้ปกครอง มีเวลาอยู่ด้วยกันกับบุตรหลาน และพูดคุยกันมากขึ้น และเยาวชนได้รับฟังคำสั่งสอนจากพระภิกษุเพื่อขัดเกลาจิตใจเยาวชน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 2) โครงการประชาคมหมู่บ้าน โดยโครงการนี้ประชาชนในชุมชน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คณะครูที่โรงเรียน ได้ร่วมกันทำประชาคมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหามุมชุมชน โดยหลังจากที่ประชาคมแล้ว ชุมชนเกิดนโยบายสาธารณะของหมู่บ้าน (กฎกติกาหมู่บ้าน) โดยชุมชนจะใช้กติกาหมู่บ้านนี้เป็นแนวทางในการควบคุมความเป็นระเบียบของชุมชน แก้ไขปัญหาพื้นที่เสี่ยง สุรา ยาเสพติด ควบคุมพื้นที่การดื่มสุรา ควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ของเยาวชน เช่น การอยู่ด้วยกัน สองต่อสองในยามวิกาล และในที่ลับตาคน กำหนดมาตรการลงโทษ เยาวชนหรือบุคคลที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท เป็นต้น 3) โครงการเทคนิคการให้คำแนะนำและเทคนิคการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก โดยความคาดหวังของพ่อ แม่ ต้องการก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการคือต้องการความรู้เพิ่มเติมเรื่องเพศศึกษา อยากรู้คำแนะนำจากผู้มีความรู้ที่ดี เรียนรู้วิธีการต่างๆ เทคนิคการพูด การอบรมลูกให้เป็นคนดีของสังคม และเป็นคนดีของพ่อแม่ ซึ่งจากการประเมินความรู้หรือสิ่งที่ พ่อ แม่ ให้คำแนะนำลูกที่น้อยที่สุด คือ พูดคุยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบแฟนหรือคู่รักแก่ลูก (ร้อยละ 60.7) ภายหลังการดำเนินโครงการ สิ่งที่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้คือความรู้เกี่ยวกับวิธีการพูด การสื่อสารกับลูก กับคนในครอบครัว ได้คำแนะนำที่มีประโยชน์เป็นไปตามความคาดหวัง ได้รับความรู้เรื่องเพศ เรื่องการพูดคุยกับลูก พ่อ แม่ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้จริงในครอบครัว มีแนวทางในการปรับเปลี่ยนการสื่อสาร วิธีการสร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว

วิจารณ์และสรุปผล

(Discussion and Conclusion)

จากผลการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศพบว่า เยาวชน ส่วนใหญ่ก็มีเวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่

กับ พ่อ แม่ เนื่องจากพ่อ แม่ต้องทำงานและกลับ บ้านดึก ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตร หลาน ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้พูดคุยกัน น้อยลง หรือบางครั้งพบว่าเยาวชน มักจะเที่ยว กลางคืนกับเพื่อน บางครั้งมีการสังสรรค์ดื่มสุรา ที่ บ้านเพื่อนคนใดคนหนึ่ง หรือที่ทุ่งนาตอนเย็น ซึ่ง สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักอนามัยการเจริญ พันธุ์ พบว่าสถานที่ที่เยาวชน มีเพศสัมพันธ์กันครั้ง แรก ที่พบมากที่สุดคือ บ้านเพื่อน/บ้านตนเอง ถึง ร้อยละ 69.4⁵

และก่อนที่พ่อ แม่จะเข้าร่วมโครงการ เทคนิคการให้คำแนะนำและเทคนิคการสื่อสารเรื่อง เพศกับลูก ส่วนทราบปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการที่มี เพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัย ว่าเป็นความเสี่ยงต่อการเกิด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ บางครอบครัวบอกว่าเคย ชี้แจงอย่างอนาถมาให้ลูก เพื่อป้องกันโรค ซึ่ง สถานการณ์ปัจจุบัน วัยรุ่นเสี่ยงต่อการติดเชื้อ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2554 มากที่สุดถึงร้อยละ 76.5, 79.8 และ 89.5⁶

จากผลการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลใน การเลี้ยงดูบุตร พบว่า พ่อ แม่ ผู้ปกครองควรมีเวลา ให้ลูกต้องเข้าใจ เป็นผู้รับฟังที่ดีและให้คำแนะนำ ชักถาม ให้เหตุผล วิเคราะห์ปัญหา ร่วมกับลูก เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม พ่อ แม่ต้องทำ ตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ เกศินี สราญฤทธิชัยและคณะ เรื่องการขัดเกลา ทางสังคมเรื่องเพศในบุตรวัยรุ่นของครอบครัวชนบท อีสาน ผลการศึกษาพบว่า การอบรมสั่งสอนเรื่อง เพศของครอบครัวมี 4 รูปแบบคือแบบไว้วางใจบุตร แบบเข้มงวดต่อบุตร แบบปล่อยอิสระและแบบทาง สายกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการการอบรมสั่งสอนเรื่อง เพศของครอบครัวได้แก่ ปัจจัยด้านบุตร ด้าน ครอบครัวและสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม⁷

สำหรับความเข้มแข็งในครอบครัวในการ ป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนั้น หลังจากที คนในชุมชนได้รับการอบรมเทคนิคการให้คำแนะนำ เรื่องเพศศึกษากับลูกแล้วนั้น พบว่าผู้ปกครองที่เข้า รับการอบรม มีความกล้าที่จะพูดเรื่องเพศศึกษากับ ลูกมากขึ้น วิธีการพูดคุยอย่างไรจึงจะไม่เคอะเขิน

เห็นความสำคัญในการพูดคุยกับลูกมากขึ้น และจาก การสอบถามผู้ปกครองก่อนรับการอบรม พบว่า มีความต้องการเรียนรู้วิธีการต่างๆ เทคนิค การอบรม ลูกให้เป็นคนดีของสังคม และเป็นคนดีของพ่อแม่ เพราะพ่อ แม่ก็เรียนมาน้อย เมื่อได้รับความรู้แล้วนั้น พบว่า พ่อ แม่เกิดความรู้สึก ว่าพร้อมจะให้นำความรู้ ไปใช้จริง เนื่องจากมีความรู้การเลี้ยงดูลูก เกิดความ มั่นใจในการพูดมากขึ้น และพูดว่า “ถ้าเราไม่เริ่ม พูดคุยเรื่องนี้กับลูก ลูกอาจเกิดความผิดพลาดใน อนาคตได้” สอดคล้องกับการศึกษาของสุรีย์พร กฤษ เจริญ และคณะ เรื่องการสอนเรื่องเพศของพ่อแม่ และความต้องการการเรียนรู้เรื่องเพศของลูก ซึ่ง พบว่า พ่อ แม่ ส่วนใหญ่รับรู้ว่าการสอนเรื่องเพศมี ความจำเป็นมากสำหรับลูก คิดเป็นร้อยละ 68.3⁸ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Chaweewan Sridawruang, et al พบว่า ผู้ปกครอง/พ่อแม่ จะมีความกังวล ไม่รู้ว่าจะพูดเรื่องเพศศึกษากับลูก อย่อย่างไร เนื่องจากการศึกษาน้อย⁹

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาที่ชี้เฉพาะในประเด็น วิธีการเลี้ยงดูบุตร โดยชี้ให้เห็นถึงระดับของอบรม เลี้ยงดูลูกว่ามีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากขึ้น หรือไม่ เมื่อลูกมีพฤติกรรมเสี่ยง
2. ควรจัดทำมาตรการ จัดการความเสี่ยง และการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

งานวิจัยนี้สำเร็จได้โดยได้รับความร่วมมือ จากบุคคลหลายๆฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนที่เป็นพื้นที่การวิจัย ทั้ง 4 หมู่บ้าน ผู้นำชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน ผู้อำนวยการ คณาจารย์และนักเรียน โรงเรียนในชุมชนพื้นที่วิจัย และผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่เป็นเขตพื้นที่ วิจัย ผู้ซึ่งเป็นแกนนำสำคัญในการดำเนินกิจกรรม ต่างๆของงานวิจัยให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

สุดท้ายขอขอบคุณ สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น) ที่สนับสนุน

ค่าใช้จ่ายในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณด้วยความจริงใจ

เอกสารอ้างอิง (References)

1. นวรัตน์ ศรีรัฐเพชร. สัมพันธภาพของพ่อแม่-ลูก กับรูปแบบการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลของวัยรุ่น. ปรินญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
2. อัจฉรา ชัยชาญ และคณะ . ทศนคติของบิดามารดาต่อการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
3. ภาวดี บุญเพิ่ม. การสอนเพศศึกษาของครอบครัว ที่มีบุตรวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัว. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
4. การมีส่วนร่วม ของประชาชน. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ได้จาก <http://www.recc.erc.or.th> (September 11, 2555), 2549.
5. สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค. ใน กิตติพงษ์ แซ่เจ็ง. บรรณาธิการ. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2554.
6. สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ได้จาก <http://www.rh.anamai.moph.go.th> (June 20, 2013).
7. เกศินี สราญฤทธิชัย วรธนาภา ศรีธัญรัตน์ และดุษฎี आयวัฒน์. การขัดเกลากายทางสังคมเรื่องเพศในบุตรวัยรุ่นของครอบครัวชนบทอีสาน. การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ สมาคมนักประชากรไทย, 2549.
8. สุรีย์พร กฤษเจริญ กัญจน์ พลอินทร์ ฐิติพร อิงคदारวงศ์ และจรัญ ศรีทวีวัฒน์. เรื่องการสอนเรื่องเพศของพ่อแม่ และความต้องการการเรียนรู้เรื่องเพศของลูก. ปี ที่ 26 ฉบับที่ 1 ม.ค.-ก.พ. 2551. สงขลานครินทร์เวชสาร. 61-70.
9. Chaweewan Sridawruang et al. Why Thai parents do not discuss sex with their children: a qualitative study. School of Nursing and Midwifery, Faculty of Health, University of East Anglia, Norwich, UK. Nursing and Health Sciences 2010; 12, 437–443.